

En els temps actuals tenen un cert predicament les anomenades teràpies de grup, per a la guarició de mals del cos o de l'esperit. Segons com es miri, les Festes Majors són unes monumentals teràpies de grup, més destinades a oxigenar l'esperit que no pas a tenir cura del cos. Aquest darrer més aviat se sotmet a una pallissa memorable, a base de soroll, del tragi dels carrers i d'unes conteses gastronòmiques dignes de figurar en els llibres que informen sobre rècords.

En canvi, l'esperit s'esborgeix a cor què vols, com si carregués les bateries per aguantar bé la resta de l'any. La convivència fa el ple i porta a la via pública la joia col·lectiva de viure, hi ha una tendència marcada cap a l'amor universal. Almenys, és la impressió que jo en trec.

En principi, les festivitats són religioses, però amb un rerafons d'hedonisme que qui sap si té un origen pagà. El cert és que vénen de molt lluny i que compten amb una base molt sòlida, perquè l'antigor no els ha fet perdre vigència, sinó que han passat d'una generació a l'altra amb un aire d'eterna joventut.

La Festa Major de Vilafranca del Penedès té tot l'encant d'aquestes celebracions, es podria posar com a model. Si volguéssim ensenyar a un foraster com són aquestes festes populars i no hi hagués temps ni ocasió de portar-lo a totes les comarques, duent-lo a Vilafranca del Penedès compliríem, perquè l'invitat es fes ben bé càrrec (en un to i un nivell molt elevats) de com és el nostre país.

Arribat aquí, m'entra un escrúpol: algú podria preguntar-me qui sóc jo per pontificar sobre festes majors i, especialment, sobre la de Vilafranca del Penedès. Li respondria que poca cosa, però una mica sí, perquè l'avi matern dels meus fills i el besavi

matern dels meus néts era un vilafranquí il·lustre, l'escriptor Avel·lí Artís i Balaguer.

I jo mateix, bé m'està el dir-ho, estimo aquesta vila i he experimentat la fascinació i l'embriaguesa dels sentits que encomana la seva Festa Major. He llegit unes paraules de Josep Ma Santacana que m'han impressionat: "Els dies de Festa Major, a Vilafranca, ningú no pot saber l'hora que és." Que bonic, passar uns quants dies sense l'obsessió de l'hora en punt! I això tot i estar atents a un programa dens, amb actes i números sensacionals que tenen uns horaris fixats prèviament. El que ocorre és que, de debò, no calen rellotges ni és necessària una rígida puntualitat, perquè el començament de cada centre d'atracció és anunciat pel repicar de campanes, les traques, el so de tabals i de gralles, les bandes música i -quan s'escau- els dispars de trabucs. A vegades, es produeix tot alhora, i ningú no pot quedar indiferent, fa l'efecte que tothom és al carrer, que les cases han quedat buides. En realitat, són uns dies en els quals els vilafranquins tiren la casa per la finestra, en el millor dels sentits.

El dia i la nit, el sol i la lluna, tenen una continuïtat perfecta i comparteixen una mateixa màgia. No tan sols són amics, sinó que festegen obertament. Uns éssers fantàstics omplen les hores diürnes i les nocturnes, pràcticament sense parar: drac, àliga, gegants, cap-grossos, diables, cotonines, trabucaires, dansants de danses diverses, castellers, músics de músiques distintes, una singular trobada de costums i tradicions que ens arriben d'enllà del temps i ens commouen de molt aprop, convidant-nos a fondre'ns amb ells en una clima de meravellosa irrealitat.

El foc té un paper molt important en aquesta folgança. Surt de la gola o de les ales i la cua d'animals fabulosos, de forques diabòliques, de la boca de trabucs, d'una colla de ginyes

pirotècnics que es desborden just a l'inici de la festa, obeïnt l'ordre de sortida que indiquen les campanes i l'encesa de la tronada. Cal remarcar, perquè és una cosa digna d'embadaliment, que el foc no és una amenaça, sinó una manera més de repartir alegria. Fins i tot quan surt de les forques dels diables, els quals tenen un protagonisme molt marcat durant aquests dies de festa grossa. Hi ha moments que sembla que demanin una treva, fer les paus amb els cuitats mortals, perquè van a la processó i acompanyen sant Fèlix en sortir i en tornar a entrar a la Basílica. Els versos que intercanvien amb les Gitanes són mordaços o sarcàstics, però sempre respiren una certa bona fe, per molt que vulguin dissimular-ho.

Els castellers també assumeixen una participació importantíssima, es podria dir que cabdal. Posen el punt d'emoció i de cobriment de cor a les celebracions. Veure carregar i descarregar castells constitueix una experiència inoblidable. Quan l'anxaneta es disposa a coronar una torre, els espectadors s'aguanten la respiració, amb la veu presa, compartint amb els castellers uns moments de tensa expectació. Els entesos -i a Vilafranca n'hi ha moltíssims- coneixen les dificultats de cada castell o pilar i segueixen les incidències de les colles amb una passió encomanadissa.

M'adono que provo de descriure esdeveniments que, en el seu conjunt, són francament indescriptibles. Cal veure-ho i que cadascú provi d'assimilar-ho i d'explicar-s'ho a la seva manera. Durant la meva joventut (ja fa temps, d'això) hi havia fervents entusiastes de les festes majors que recorrien ciutats, viles i pobles de la nostra geografia per assistir a tantes com els fos possible. Ignoro si encara existeixen fidels tan fidels, però estic segur que si algú volgués ensenyar a un visitant de fora com són aquestes celebracions, n'hi hauria prou convidant-lo a la de Vilafranca del Penedès. Se'n faria ben bé càrrec, i li quedarien ganes de tornar, com sol ocórrer a tothom.